

Economische projecties voor België – Voorjaar 2010

Inleiding

Nadat de wereldeconomie de zwaarste recessie sedert meer dan zes decennia had ondergaan, zette het medio 2009 op gang gekomen herstel zich tijdens de rest van het jaar en begin 2010 voort. Al met al leefde de bedrijvigheid tot nog toe iets krachtiger op dan zes maanden geleden werd verwacht. Het vastberaden optreden van de monetaire autoriteiten en de regeringen op het hoogtepunt van de crisis bleek immers doeltreffend om de werking van het financiële stelsel te herstellen en de vraag te ondersteunen, wat leidde tot een opleving van het vertrouwen van ondernemers en consumenten overal ter wereld. Zo begon de internationale handel, die in het tweede kwartaal van 2009 een dieptepunt had bereikt, opnieuw te groeien, terwijl de aanzienlijke voorraadafbouw en de spanningen op de financiële markten in de meeste economische zones wegebden.

De intensiteit van het herstel varieerde evenwel van land tot land, waarbij de Aziatische opkomende economieën, vooral onder de impuls van China, een stuwende rol speelden. Gelet op de omvang van de financiële crisis en de economische recessie, dreigen verschillende factoren bovendien een verder herstel in de geavanceerde economieën – na de initiële opleving – te belemmeren. Enerzijds zullen de aanzienlijke budgettaire en monetaire impulsen geleidelijk moeten worden teruggedraaid en plaatsmaken voor een consolidatie. Anderzijds zou de sanering van de financiële positie van de verschillende economische subjecten, die weliswaar noodzakelijk is om de grondslag te leggen voor een evenwichtige en duurzame groei, gedurende enige tijd de vraag kunnen drukken. De omvang van deze aanpassing loopt echter uiteen volgens de specifieke situatie van elke sector – de overheid, de financiële

instellingen, de niet-financiële vennootschappen of de huishoudens – in de verschillende landen.

Ook het eurogebied als geheel of – ruimer genomen – de Europese Unie laten sedert medio 2009 opnieuw een positieve groei optekenen, die evenwel minder krachtig is dan in de Verenigde Staten en, a fortiori, in de opkomende economieën. De economische recessie heeft in bepaalde economieën aanzienlijke interne of externe onevenwichtigheden aan het licht gebracht en de toename van het overheidstekort en de overheidsschuld heeft op de financiële markten ongerustheid doen ontstaan over de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn; in het geval van Griekenland heeft ze liquiditeitsproblemen veroorzaakt. Naar aanleiding van deze problemen hebben de verschillende betrokken instellingen – het IMF, de EC, de ECB – en de Europese regeringen, net als tijdens de bankcrisis in het najaar van 2008, in de loop van mei 2010 maatregelen genomen om te vermijden dat de spanningen in bepaalde segmenten van de markten voor overheidsobligaties de volledige financiële sector zouden besmetten. Deze plannen zullen echter gepaard moeten gaan met drastische maatregelen om de begrotingen te consolideren en het concurrentievermogen van de betrokken economieën te versterken.

De halfjaarlijkse macro-economische projecties van het Eurosysteem voor het eurogebied met betrekking tot de periode 2010-2011, die worden toegelicht in het ECB-Maandbericht van juni 2010⁽¹⁾, en de overeenkomstige projecties voor België zijn dus opgesteld tegen een achtergrond die tegelijk bemoedigend en zeer onzeker is. Vergeleken met de resultaten van december 2009 is de

(1) De macro-economische projecties van het Eurosysteem voor het eurogebied, die elk jaar in juni en december worden gepubliceerd, worden in maart en september door de ECB bijgesteld.

groei in de nieuwe projecties voor het eurogebied in 2010 licht opwaarts herzien, onder invloed van de buitenlandse vraag. De binnenlandse vraag blijft evenwel futloos, wat verklaart dat het voor 2011 verwachte groeitempo beperkt blijft. De inflatie wordt daarentegen op korte termijn opgedreven door het gezamenlijke effect van de recente prijsstijging voor grondstoffen en de depreciatie van de euro. De druk van binnenlandse oorsprong is echter nog steeds gering en zou tijdens de projectieperiode matig blijven.

Dezelfde grote lijnen gelden voor België, hoewel de economie, door het ontbreken van belangrijke onevenwichtigheden, tijdens de recessie relatief goed standhield en in 2010 en 2011 iets sneller zou groeien dan het gemiddelde van het eurogebied. Deze resultaten worden toegelicht in dit artikel. Het eerste gedeelte bevat een overzicht van de recente ontwikkelingen en de vooruitzichten voor de internationale omgeving, alsook de projecties van de centrale banken van het Eurosysteem voor het eurogebied. De technische hypothesen waarop die gemeenschappelijke analyse berust, worden toegelicht in een Kader. In deel 2 worden de resultaten belicht voor de bedrijvigheid en de werkgelegenheid in België en het derde gedeelte handelt over de vraagcomponenten, terwijl de inflatie en het verloop van de loonkosten besproken worden in deel 4. De overheidsrekeningen worden toegelicht in deel 5. In dat verband zij eraan herinnerd dat in de projecties voor de overheidsfinanciën enkel rekening wordt gehouden met de formeel door de overheid goedgekeurde maatregelen waarvan de toepassingsvoorwaarden voldoende nauwkeurig bepaald zijn. In het laatste deel, ten slotte, wordt ingegaan op de risico's met betrekking tot deze projecties; het bevat ook een vergelijking met de belangrijkste andere vooruitzichten die voor België beschikbaar zijn.

De projecties van de Bank zijn afgesloten op basis van de op 27 mei 2010 beschikbare gegevens.

1. Internationale omgeving

1.1 De wereldeconomie

De herstelbeweging van de bedrijvigheid en van de internationale handel die medio 2009 inzette en het gevolg was van de accommoderende economischbeleidsmaatregelen, het wegebben van de spanningen op de financiële markten en het herstel van het ondernemers- en consumentenvertrouwen, zette zich tijdens de tweede helft van dat jaar en aan het begin van 2010 voort en verstevigde zelfs. Het herstel verschilde evenwel in kracht tussen de

diverse economische zones. Zo bleven de opkomende landen van Azië gestaag groeien, waardoor ze in hoge mate bijdroegen tot de opleving van de internationale handel. Ze namen de economieën waar ze nauwe banden mee onderhouden op sleeptouw, onder meer de grondstoffenexporterende landen. In China trok de bbp-groei in het eerste kwartaal van 2010 aan tot 11,9% ten opzichte van het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar.

In de geavanceerde economieën viel de toename geringer uit, met een bbp-groei van respectievelijk 2,5% in de Verenigde Staten, 4,2% in Japan en 0,5% in de Europese Unie als geheel, waardoor noch de productie, noch de uitvoer er het niveau van vóór de crisis evenaarde. Tegen die achtergrond hebben de centrale banken hun leidinggevende tarieven op een historisch zeer laag niveau gehandhaafd, na de snelle en forse verlagingen waartoe werd besloten toen de recessie zich uitbreidde, en hebben ze nog maar pas een aanvang gemaakt met het ontmantelen van de uitzonderlijke maatregelen die ze eind 2008 en begin 2009 hadden genomen om de instortingsrisico's voor het financieel stelsel in de kiem te smoren. Daarnaast blijven de door de regeringen genomen steunmaatregelen grotendeels van kracht, ook al is hun effect op de bedrijvigheid afgezwakt in vergelijking met hun initiële impuls.

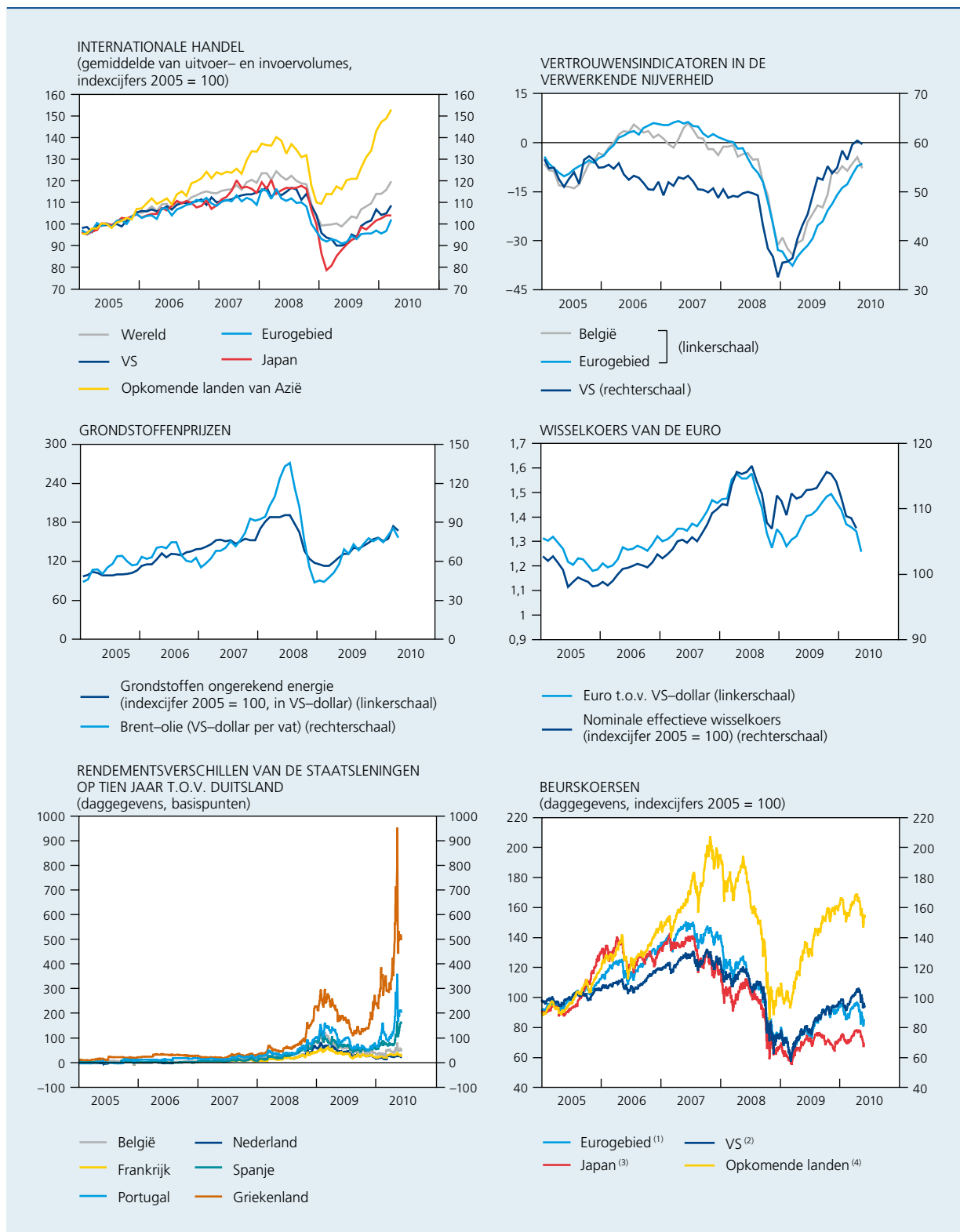
Het aantrekken van de wereldeconomie en het wegebben van de spanningen op de financiële markten hebben gedurende heel 2009 en in 2010 voor een duidelijk herstel van het ondernemersvertrouwen gezorgd, waardoor de uit de enquêtes afgeleide indicatoren opnieuw een niveau hebben bereikt dat vergelijkbaar is met hun historische gemiddelde. Deze verbetering is op haar beurt de voorbode van een verdere versteviging van de conjunctuur, aangezien de ondernemingen een minder restrictieve houding zouden kunnen aannemen ten aanzien van de voorraadvorming, de werkgelegenheid of de investeringen.

Tegelijkertijd heeft de versteviging van de vraag, onder meer vanuit de opkomende economieën, het prijsverloop van de grondstoffen doen omslaan. Na in december 2008 een dieptepunt te hebben bereikt – van ongeveer \$40 per vat *Brent* – zijn de prijsnoteringen voor ruwe aardolie op de internationale markten verdubbeld tot gemiddeld \$80 in mei 2010, wat een rechtstreeks opwaarts effect heeft gesorteerd op de inflatie.

Verschillende factoren doen evenwel vermoeden dat de versteviging van de bedrijvigheid in de geavanceerde economieën vrij beperkt zou kunnen blijven, zoals trouwens meestal het geval is na een economische recessie die gepaard gaat met een financiële crisis. In eerste instantie

GRAFIEK 1 VERLOOP OP DE FINANCIËLE MARKTEN, ONDERNEMERSVERTROUWEN EN INTERNATIONALE HANDEL

(maandgemiddelden, tenzij anders vermeld)

Bronnen: BIB, CPB, HWWI, Thomson Reuters Datastream.

(1) Dow Jones Euro Stoxx Broad index.

(2) Wilshire 5000 index.

(3) Topix index.

(4) MSCI Emerging Markets index.

zou het effect afzwakken van de tijdelijke factoren die het herstel op gang hebben gebracht – onder meer de stimuleringsmaatregelen voor de aankoop van nieuwe voertuigen in sommige landen, de versnelling van de overheidsinvesteringen of de kentering in de voorraadbeweging. De overige componenten van de binnenlandse vraag, van hun kant, zouden zich slechts aarzelend herstellen omdat de gevolgen van de economische en financiële crisis in dit stadium nog niet volledig zijn weggewerkt. De crisis heeft niet alleen overtollige capaciteit doen ontstaan – zowel inzake fysiek kapitaal als inzake arbeid –, ze heeft ook de balanspositie van de kredietinstellingen, de ondernemingen en de gezinnen doen verslechteren, wat in sommige landen nog in de hand werd gewerkt door een aanzienlijke correctie op de vastgoedmarkt. Het herstel van deze positie, via een proces van schuldafbouw of via een toename van de spaartegoeden, zou de vraag drukken. Ten slotte heeft de recessie overal ter wereld een forse verslechtering van de overheidsfinanciën veroorzaakt, waardoor hun houdbaarheid op lange termijn bij ontstentenis van consolidatiemaatregelen in het gedrang zou komen.

Deze factoren lijken vooral belangrijk te zijn voor de landen van het eurogebied, zoals blijkt uit de toenemende aandacht van de financiële markten voor de situatie van sommige landen. Die aandacht heeft zich vertaald in een uitgesproken verruiming van de rendementsverschillen op overheidsobligaties ten opzichte van de Duitse *Bunds*. Algemeen beschouwd, hebben de recente ontwikkelingen externe onevenwichtigheden – in termen van concurrentievermogen – of interne onevenwichtigheden – via een overmatige schuldtoename – binnen het eurogebied aan het licht gebracht. In het Kader hieronder wordt ingegaan op de spanningen en de gevolgen daarvan voor het eurogebied. Die vrees heeft ook de depreciatie van de euro gevoed, doordat hij aanleiding gaf tot een neerwaartse bijstelling van de groeivoorzichten: de wisselkoers is teruggelopen van \$1,44 per euro eind 2009 tot gemiddeld \$1,26 per euro tijdens de laatste tien dagen van mei 2010, wat een depreciatie is met 13%. Tegelijk hebben ook de Europese beursindices, onder de impuls van de financiële waarden, ongeveer 10% terrein verloren ten opzichte van hun piekniveau van 2010.

Kader 1 – De spanningen op de markten voor overheidsobligaties en de gevolgen ervan voor het eurogebied

De op de Amerikaanse vastgoedmarkt begonnen schuldcrisis van de private sector, die de financiële sector in tal van landen vanaf augustus 2007 en nog scherper vanaf september 2008 aantastte en die de zwaarste wereldwijde recessie van de laatste zes decennia veroorzaakte, mondde in sommige Europese landen ten slotte uit in een crisis van de overheidsschuld. In oktober 2009 bracht de onthulling van een forse opwaartse herziening van het overheidstekort in Griekenland spanningen teweeg op de markt van de effecten van de Griekse overheidsschuld. In april 2010 nam de ongerustheid over de houdbaarheid voor de Griekse overheidsfinanciën fors toe, wat de rentetarieven waartegen de Griekse Staat zich kon financieren fors opstuwde en zodoende een liquiditeitscrisis veroorzaakte. Bovendien doken besmettingseffecten op. De financiële marktpartijen richtten hun aandacht op de situatie van landen met soortgelijke, zij het veel minder acute problemen met de overheidsfinanciën en het concurrentievermogen, zoals Portugal en Spanje. De vrees dat de insolventie van Griekenland, en zelfs van andere landen, verliezen zou teweegbrengen die de banksector van de crediteurlanden zouden destabiliseren, verhoogde bovendien de financieringskosten van de banken. Ten slotte leidde de mogelijke invloed van die onrust op de financiering van de economie tot koersdalingen op de aandelenmarkten, alsook tot een stijging van de in de bedrijfsobligaties vervatte risicopremies en een depreciatie van de euro.

De autoriteiten hebben verschillende maatregelen genomen om de crisis in te dijken en de financiële stabiliteit in het eurogebied te vrijwaren. Hiermee zouden ze landen die te kampen hadden met een zelfvervullend wantrouwen op de financiële markten, financieel bijstaan teneinde hun de tijd te laten hun geloofwaardigheid te herwinnen, alsook de werking van verstoorde markten herstellen en garanderen dat de overheidsfinanciën van landen in moeilijkheden grondig zouden worden gesaneerd.

Eenzijds hebben de Europese begrotingsautoriteiten en het IMF een systeem van conditionele financiële bijstand opgezet. Op 2 mei 2010 besloot de Eurogroep aan Griekenland een steun van dit type te verlenen: in het kader van een driejarig programma zal Griekenland € 110 miljard kunnen lenen, waarvan 30 miljard bij het IMF

en 80 miljard bij de overige lidstaten van het eurogebied; aan die leningen is de voorwaarde verbonden dat Griekenland strenge maatregelen moet nemen om zijn begroting te saneren (een verbetering van het structureel saldo van ten minste 10 % bbp van 2009 tot 2014, waarvan een groot deel reeds in 2010, en een hervorming van het pensioenstelsel). De overeenkomst voorziet ook in de tenuitvoerlegging van structurele hervormingen om de Griekse economie te versterken, onder meer via een vlottere werking van de arbeidsmarkt. Omdat die beslissing slechts zeer tijdelijk rust bracht op de financiële markten, besloot de Ecofin-Raad van 9-10 mei 2010 een Europees stabilisatiemechanisme in te stellen, voor de duur van drie jaar, teneinde conditionele financiële bijstand te verlenen aan landen die in moeilijkheden raken als gevolg van uitzonderlijke gebeurtenissen waar ze geen vat op hebben, en dat tot in totaal € 500 miljard. Een bedrag van € 60 miljard dat bestemd is voor alle EU-lidstaten, zou kunnen worden gefinancierd door leningen van de Europese Commissie. Bovendien zou een door de lidstaten van het eurogebied gewaarborgd Special Purpose Vehicle tot € 440 miljard kunnen bijdragen tot de financiering van de bijstand aan landen van het eurogebied. Het IMF zou deelnemen aan de steunoperaties en zou de voorwaarden helpen uitwerken; verwacht wordt dat de bijstand van het Fonds ten minste de helft van de Europese steun zal belopen. Op dezelfde vergadering heeft de Raad er zich uitdrukkelijk toe verbonden de begrotingsconsolidatie en de structurele hervormingen te versnellen waar dat nodig is. In dat verband hebben de Spaanse en de Portugese regering nieuwe begrotingsmaatregelen aangekondigd.

Daarnaast heeft de Raad van Bestuur van de ECB, nadat hij de regels inzake waarborgen voor leningen van het Eurosysteem had aangepast, op 10 mei 2010 een reeks maatregelen goedgekeurd om de ernstige spanningen op bepaalde markten te bedaren. De ECB besloot met name interventies te verrichten op de markten voor overheids- en bedrijfsobligaties van het eurogebied, teneinde de verstoring van de effectenmarkten weg te werken (Securities Markets Programme) en de weerslag van die operaties op de liquiditeit te neutraliseren. Ze begon tevens opnieuw driemaands en zesmaands liquiditeiten tegen een vaste rente en voor een onbepaald bedrag te verstrekken, alsook liquiditeiten in VS-dollar. Het doel van het monetair beleid blijft prijsstabiliteit in het eurogebied: de beslissingen over de monetairbeleidskoers zullen worden genomen op grond van een evaluatie van zowel de inflatierisico's – er moet onder meer worden vermeden dat een verkeerde perceptie van een monetaire financiering van de overheidssector inflatieverwachtingen zou wekken – als de deflatierisico's – inzake welke terdege rekening wordt gehouden met het effect van de begrotingsaanpassingen op de vraag en dus op de prijzen.

Uit de crisis moeten de nodige lessen worden getrokken om het bestuur van het eurogebied te verbeteren. Het is eveneens van cruciaal belang de nationale begrotingsinstellingen te verstevigen. Op 12 mei 2010 heeft de Europese Commissie een reeks voorstellen bekendgemaakt om de economischbeleidscoördinatie te versterken; deze voorstellen hebben betrekking op vier thema's: een betere toepassing van het stabiliteits- en groeipact (met onder meer een sterkere nadruk op de houdbaarheid op lange termijn van de overheidsfinanciën, sancties bij onvoldoende vooruitgang in de richting van de doelstellingen op middellange termijn en een versterking van de sancties in het kader van de procedure bij buitensporige overheidstekorten); het toezicht op de macro-economische ontwikkelingen in de landen van het eurogebied (met inbegrip van de mogelijkheid om aanbevelingen te formuleren in geval van evenwichtsverstoringen, een verlies aan concurrentiekracht of een buitensporige stijging van de kredietverlening en de activaprijzen); de invoering van een « Europees semester » dat het mogelijk zou maken het begrotingstoezicht en het structureel toezicht te coördineren en deze in de nationale parlementaire processen in te bedden; en de consolidatie van een systeem voor het beheer van crisissen voor het eurogebied via het Europees stabilisatiemechanisme, dat een bijstand omvat om de financiële stabiliteit te vrijwaren alsook strikte voorwaarden om *moral hazard* – met andere woorden een impliciete aanmoediging tot een laks begrotingsbeleid – te vermijden. Inmiddels heeft een werkgroep over economische *governance*, opgericht door de voorzitter van de Europese Raad, zijn werkzaamheden aangevat. Die groep moet hierover op 17 juni verslag uitbrengen aan de Europese Raad en zou zijn conclusies voorleggen in oktober 2010.

Tegen deze achtergrond van een zich herstellende mondiale bedrijvigheid, enerzijds, en grote onzekerheid in de geavanceerde economieën, anderzijds, wijzen de vooruitzichten

voor de belangrijkste economische zones voor 2010 en 2011 op een verdere groeibeweging, na de achteruitgang van het mondiale bbp met 0,9 % in 2009. In dit laatste jaar

TABEL 1 PROJECTIES VOOR DE VOORNAAMSTE ECONOMISCHE ZONES

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	2009	2010	2011
	Realisaties	Projecties	
Bbp naar volume			
Wereld	-0,9	4,0	4,0
waarvan:			
Verenigde Staten	-2,4	2,8	2,5
Japan	-5,2	2,1	1,5
Europese Unie	-4,2	1,0	1,7
China	8,7	10,3	9,4
India	5,7	8,1	8,0
Rusland	-7,9	3,7	4,0
Brazilië	-0,2	5,7	4,5
<i>p.m. Wereldinvoer</i>	-11,1	7,7	6,0
Inflatie⁽¹⁾			
Verenigde Staten	-0,4	1,7	0,3
Japan	-1,4	-0,5	-0,4
Europese Unie	1,0	1,8	1,7
Werkloosheidsgraad⁽²⁾			
Verenigde Staten	9,3	9,7	9,8
Japan	5,1	5,3	5,3
Europese Unie	8,9	9,8	9,7

Bron: EC (lentevooruitzichten, mei 2010).

(1) Consumptieprijsindex.

(2) In procenten van de beroepsbevolking.

deed zich de eerste wereldwijde recessie sinds de Tweede Wereldoorlog voor. Onder meer China en India, met een nog steeds duidelijk positief bbp-verloop, ontsnapten er nochtans aan. Volgens de projecties van de EC zouden de opkomende landen van Azië, alsook de grondstoffenexporterende landen zoals Brazilië of Rusland, in 2010 en 2011 opnieuw een krachtige groei laten optekenen, in de buurt van het vóór de crisis opgetekende gemiddelde.

In de geavanceerde landen zou de bbp-groei minder robuust zijn, met naar raming 2,8% in de Verenigde Staten, 2,1% in Japan en gemiddeld 1% in de EU. In de eerste twee landen zou het groeitempo in 2011 licht vertragen omdat het tijdelijke effect van de initiële opleving slechts geleidelijk zou worden overgenomen door de endogene versteviging van de consumptieve en investeringsvraag. In de EU zou de economische groei in 2011 verder aantrekken, maar toch beperkt blijven tot 1,7%.

Dit verwachte activiteitsverloop zou echter onvoldoende zijn om de werkloosheidsgraad te doen dalen.

1.2 Projecties van het Eurosysteem voor het eurogebied

Onder de impuls van de aantrekkende uitvoermarkten, de steunmaatregelen genomen in het kader van de herstelplannen van de regeringen ter bestrijding van de recessie en de matiging van de sterke voorraadbouw het jaar voordien, begon de bedrijvigheid in het eurogebied vanaf het derde kwartaal van 2009 opnieuw te groeien. De toename was evenwel bescheiden, namelijk 0,7% in gecumuleerde termen tot en met het eerste kwartaal van 2010, na een maximale achteruitgang met 5,2% tijdens de recessie.

Volgens de projecties van het Eurosysteem zou het herstel in 2010 beperkt blijven doordat de ondersteuning door de buitenlandse vraag deels teniet wordt gedaan door het geleidelijk verdwijnen van de tijdelijke effecten die voortvloeien uit de economischbeleidsmaatregelen of uit de voorraadbewegingen. Het herstel zou in de loop van 2011 gaandeweg aan kracht winnen dankzij de verwachte versteviging van de binnenlandse vraag. Al met al zou het bbp – na de achteruitgang met 4,1% in 2009 – in 2010 een reële groei laten optekenen tussen 0,7 en 1,3% en in 2011 tussen 0,2 en 2,2%. Zoals na een financiële crisis meestal het geval is, zou het hersteltempo derhalve beperkt blijven, rekening houdend met de noodzakelijke aanpassingen van de balansposities van de financiële instellingen, de niet-financiële vennootschappen en de gezinnen, terwijl de productie nog steeds te kampen heeft met een grote overtollige capaciteit.

Wat de vraagcomponenten betreft, zal de uitvoer kunnen rekenen op een robuuste groei van de buitenlandse markten en tegelijkertijd profijt kunnen trekken van de gunstige effecten die de depreciatie van de euro op het concurrentievermogen heeft. Gelet op de overtollige capaciteit en de nog grote onzekerheid over de vraagvooruitzichten, zullen de bedrijfsinvesteringen slechts geleidelijk reageren op de versteviging van de economische bedrijvigheid. Daarnaast zullen de huidige correcties op de vastgoedmarkten in een aantal eurolanden – ook al hebben ze de afgelopen maanden aan kracht ingeboet – de investeringen in woningen blijven drukken. Ten slotte zou de groei van de consumptie aanvankelijk worden afgeremd door het beschikbaar inkomen, dat zou worden aangevreten door de gematigde loonontwikkelingen en de zwakke werkgelegenheidssituatie. De werkloosheid zou tijdens de projectieperiode immers blijven stijgen, nadat de initiële schok als gevolg van de productieval eind 2008 en begin 2009 grotendeels werd opgevangen door een gelijktijdige vermindering van de

TABEL 2 PROJECTIES VAN HET EUROSISTEEM
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

	Eurogebied			p.m. België		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Inflatie (HICP)	0,3	1,4 / 1,6	1,0 / 2,2	0,0	2,0	1,9
Bbp naar volume	-4,1	0,7 / 1,3	0,2 / 2,2	-3,0	1,3	1,7
waarvan:						
Particuliere consumptie	-1,2	-0,2 / 0,4	-0,2 / 1,6	-1,7	0,6	1,2
Overheidsconsumptie	2,6	0,3 / 1,3	-0,3 / 1,1	1,6	1,4	1,3
Investeringen	-10,8	-3,4 / -1,2	-2,1 / 2,7	-4,2	-1,4	1,5
Uitvoer	-13,2	5,5 / 9,1	1,1 / 7,9	-12,6	6,4	4,3
Invoer	-12,0	3,8 / 7,0	0,4 / 6,8	-12,8	5,2	4,1

Bronnen: ECB, NBB.

arbeidsduur per werknemer en van de productiviteit. Deze factoren die de binnenlandse vraag afremmen, zouden geleidelijk moeten verzwakken naarmate de conjunctuurverbetering aanhoudt. De spaarquote zou zich evenwel op een veel hoger niveau handhaven dan vóór de crisis, een gevolg van de toegenomen werkloosheid en de grote onzekerheid over de economische en financiële vooruitzichten.

De inflatie van haar kant is, onder de impuls van de energieprijzen, recentelijk fors opgelopen, van gemiddeld 0,3 % in 2009 tot 1,5 % in april 2010. Deze beweging

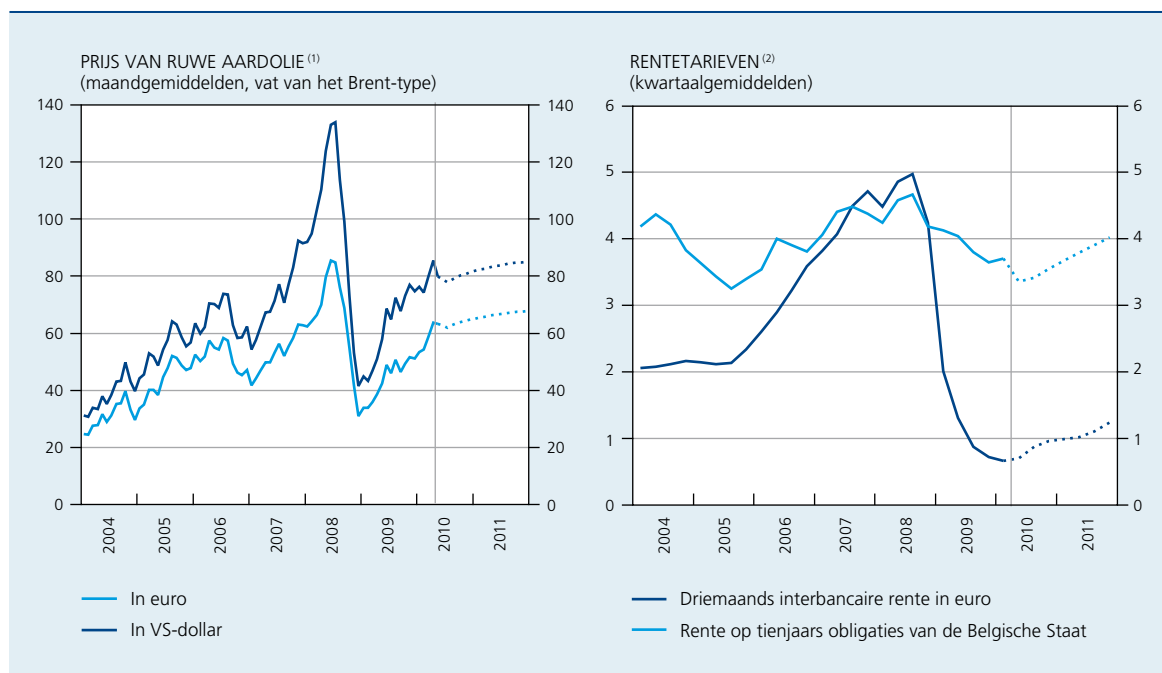
– die verband houdt met het verdwijnen van de basiseffecten van de sterke daling van de aardolieprijzen een jaar eerder, en vervolgens met de nieuwe stijging ervan en de recente depreciatie van de euro – zou zich in de loop van het jaar voortzetten. Als gevolg van de nog steeds vrij futloze vraag zou de inflatoire druk van binnenlandse oorsprong evenwel gematigd blijven, zowel inzake loonkosten per eenheid product als inzake winstmarges. Al met al zou de inflatie een gemiddeld niveau moeten bereiken tussen 1,4 en 1,6 % in 2010 en tussen 1 en 2,2 % in 2011.

Kader 2 – Hypothesen waarop de projecties gebaseerd zijn

De economische projecties voor het eurogebied evenals die van de Bank voor België – die worden opgesteld in het kader van een gemeenschappelijke oefening – steunen op een reeks technische hypothesen die gezamenlijk worden vastgesteld door de ECB en de nationale centrale banken van het Eurosysteem. De belangrijkste hiervan zijn:

- de in aanmerking genomen rentetarieven berusten op de marktverwachtingen. Gemiddeld op jaarbasis zou de rente op driemaands interbancaire deposito's dalen van 1,2 % in 2009 tot 0,8 % in 2010, en vervolgens opnieuw stijgen tot 1,1 % in 2011. De rente op tienjaars obligaties van de Belgische Staat zou 3,5 % bedragen in 2010 en 3,9 % in 2011;
- de bilaterale wisselkoersen worden constant gehouden op hun waarde van de tweede helft van mei 2010, namelijk \$1,26 per euro;
- overeenkomstig het verloop van de in de termijncontracten weerspiegelde impliciete prijzen, zou de prijs van een vat Brent gemiddeld \$79,5 bedragen in 2010 en \$83,7 in 2011, tegen \$61,9 in 2009;
- na de inzinking van eind 2008 en begin 2009 is de wereldhandel in de loop van vorig jaar opnieuw beginnen te groeien. Deze ontwikkeling zal in 2010 en 2011 wellicht aanhouden. Gemiddeld op jaarbasis is de vraag vanuit de Belgische uitvoermarkten – berekend aan de hand van het verloop van de invoer van de verschillende

HYPOTHESEN MET BETREKKING TOT HET VERLOOP VAN DE AARDOLIEPRIJS EN DE RENTETARIEVEN

Bron: ECB.

(1) Effectief verloop tot en met april 2010, hypothese vanaf mei 2010.

(2) Effectief verloop tot en met het eerste kwartaal van 2010, hypothese vanaf het tweede kwartaal van 2010.

handelspartners – in 2009 met 10,8 % teruggelopen. Die vraag zou in 2010 en 2011 een volumegroei met respectievelijk 7 % en 4,2 % laten optekenen.

Wat de overheidsfinanciën betreft, zijn de projecties – overeenkomstig de afspraken van het Eurosysteem – opgesteld rekening houdend met de macro-economische omgeving en met de reeds aangekondigde en voldoende geprecieerde maatregelen van de regeringen, die reeds door de parlementen zijn goedgekeurd of dat weldra zullen worden.

HYPOTHESEN BIJ DE PROJECTIES VAN HET EUROSISTEEM

	2009	2010	2011
	(jaargemiddelden)		
Driemaands interbancaire rente in euro	1,2	0,8	1,1
Rente op tienjaars obligaties van de Belgische Staat	3,9	3,5	3,9
Wisselkoers van de euro t.o.v. de VS-dollar	1,39	1,29	1,26
Aardolieprijs (VS-dollar per vat)	61,9	79,5	83,7
	(veranderingspercentages)		
Voor België relevante uitvoermarkten	-10,8	7,0	4,2
Prijzen van de concurrenten bij de uitvoer	-3,9	4,3	2,2

Bron: ECB.

2. Bedrijvigheid en werkgelegenheid

Parallel met de verbetering van de indicatoren die worden afgeleid uit de conjunctuurenquêtes, sluit het verloop van de bedrijvigheid in België zich aan bij het herstel dat zich sedert medio vorig jaar in het eurogebied aftekent. De reële bbp-groei werd immers vanaf het derde kwartaal van 2009 opnieuw positief, hoewel hij sindsdien relatief traag is gebleven. Volgens de gegevens van het INR, zou de kwartaalgroei, na een initiële opleving van 0,7 % in het derde kwartaal, in het vierde kwartaal van 2009 gedaald zijn tot 0,3 % en vervolgens, luidens de flash-raming, tot 0,1 % in het eerste kwartaal van 2010. Dit laatste resultaat wordt echter enigszins beïnvloed door de ongunstige weersomstandigheden voor de bouwsector.

De sedert de Tweede Wereldoorlog qua omvang als uitzonderlijk te bestempelen recessie sloeg in België al met al iets minder zwaar toe dan elders; het bbp kromp er in 2009 met gemiddeld 3 %, tegen gemiddeld 4,1 % in het eurogebied. Ook de tot dusver opgetekende opleving is ietwat krachtiger gebleken: de jaarlijkse bbp-groei kwam in het eerste kwartaal van 2010 op 1 % uit, tegen 0,6 % in het eurogebied. Het ontbreken van belangrijke structurele onevenwichtigheden – inzake externe rekeningen, de schuldenlast van de private sector of de

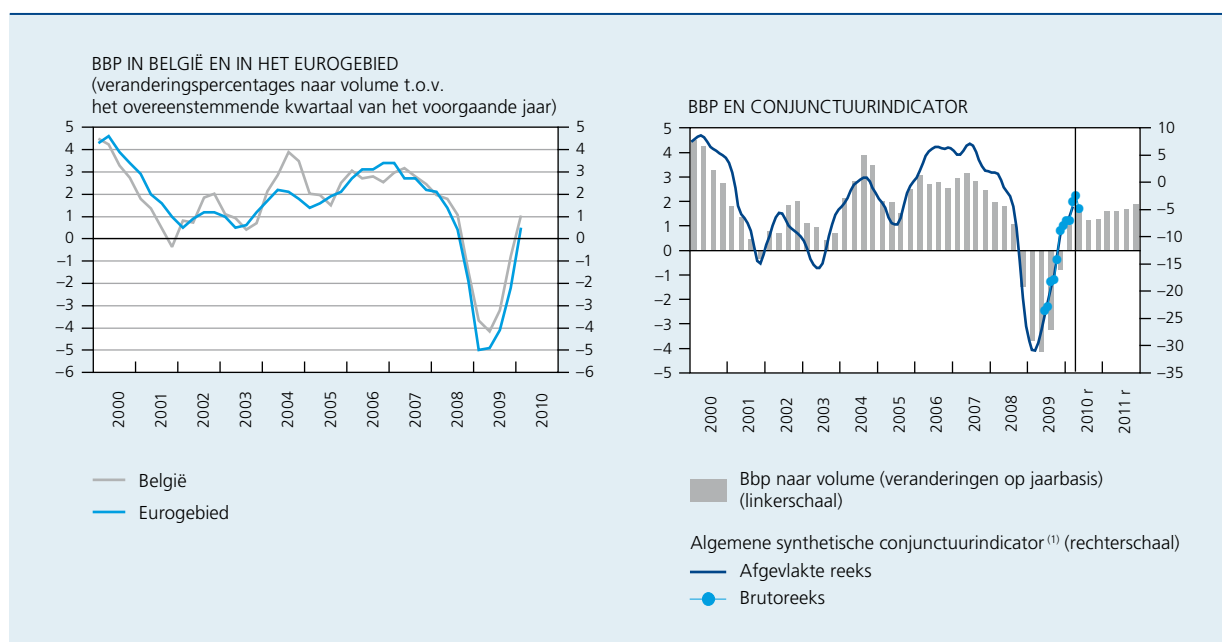
vastgoedmarkt – die zich wél voordoen in bepaalde landen van het eurogebied, is een van de factoren achter dat relatieve weerstandsvermogen van de Belgische economie.

Tegen die achtergrond zal de bedrijvigheid in 2010 en 2011 wellicht blijven aantrekken, ondersteund door onder meer de verbetering van de internationale omgeving en de verwachte geleidelijke versterking van de binnenlandse vraag. Volgens de projecties van de Bank zou de gemiddelde jaarlijkse bbp-groei in 2010 1,3 % bedragen en in 2011 1,7 %, wat ietwat sneller is dan de stijgingspercentages die voor het eurogebied worden verwacht. Ze zouden echter ruim achterblijven bij het tussen 2004 en 2007 vóór de economische en financiële crisis opgetekende percentage van 2,5 % per jaar.

Gelet op de ernst van de recessie in 2009, mag worden gesteld dat het banenverlies in dat jaar relatief beperkt is gebleven. Het massale en aanhoudende beroep op stelsels die een flexibele inzet van arbeidskrachten mogelijk maken, voornamelijk de tijdelijke werkloosheid voor arbeiders maar ook de additionele maatregelen in het kader van het relanceplan – meer bepaald de mogelijkheid om de uitvoering van de arbeidsovereenkomst voor bedienden onder bepaalde voorwaarden te schorsen of het aanmoedigen van arbeidsduurvermindering –, speelde tijdens de recessie immers een belangrijke rol

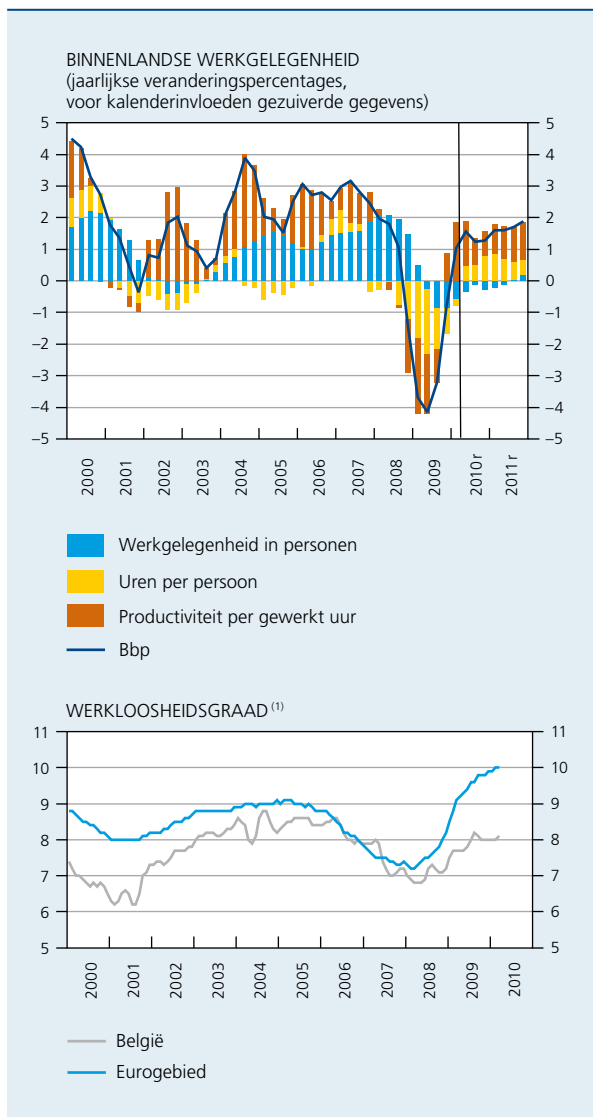
GRAFIEK 2 VERLOOP VAN HET BBP EN CONJUNCTUURINDICATOR

(voor seizoen- en kalenderinvloeden gezuiverde gegevens, tenzij anders vermeld)

Bronnen: EC, INR, NBB.
(1) Seizoengezuiverde gegevens.

GRAFIEK 3 WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID

Bronnen: EC, INR, RVA, NBB.

(1) Geharmoniseerde werkloosheidsgraad (voor 15-jarigen en ouder), in procenten van de beroepsbevolking.

bij het matigen van de impact op de werkgelegenheid en, wellicht indirect, bij het ondersteunen van de vraag.

Doordat krachtens deze regelingen de effectieve arbeidsduur van de werkende personen wordt ingekort, kunnen de ondernemingen het ingezette arbeidsvolume tot op zekere hoogte aanpassen zonder werknemers te moeten ontslaan. De gemiddelde impliciete arbeidsduur per persoon nam in 2009 dan ook met 1,5% af. Die aanpassing is echter slechts gedeeltelijk; bruuske schommelingen in de bedrijvigheid gaan meestal immers gepaard met cyclische bewegingen van de productiviteit per gewerkt uur. Terwijl het bbp in 2009 met 3% daalde, verminderde

het arbeidsvolume met 1,8% en de productiviteit per uur met 1,1%.

In 2010 en 2011 zouden de ondernemingen de versterking van de bedrijvigheid in ruime mate aanwenden om geleidelijk hun productiviteit te herstellen, zodat het arbeidsvolume maar met 0,1% zou toenemen in 2010 en met 0,6% in 2011. Naarmate het stelsel van de tijdelijke werkloosheid minder zou worden toegepast, zou de gemiddelde arbeidsduur van de werknemers bovendien opnieuw het niveau van vóór de crisis bereiken. Gemiddeld over het jaar beschouwd, zou de werkgelegenheid in personen in 2010 dan ook blijven dalen ten belope van 0,3%, tegen een vermindering met 0,4% in 2009.

Ten opzichte van het vierde kwartaal van 2008, zouden in de loop van 2009 meer dan 38.000 banen verloren zijn gegaan en in 2010 zou er nog eens een verlies van 13.000 jobs volgen. Volgens de projecties zou in de loop van 2011 een lichte verbetering tot uiting komen. Het aantal niet-werkende werkzoekenden, van zijn kant, zou tussen eind 2008 en eind 2011 met 127.000 eenheden toenemen, als gevolg van het grotere aantal intreders op de arbeidsmarkt. Terwijl de werkloosheidsgraad gemiddeld 7% bedroeg in 2008 en 8% in 2009, zou hij stijgen tot 8,3% in 2010 en tot 8,8% in 2011. Sinds het begin van de economische crisis, was de toename van de werkloosheidsgraad in België echter beduidend geringer dan in het eurogebied.

3. Vraagcomponenten

Het medio 2009 ingezette herstel van de economische bedrijvigheid zou ook in 2010 vooral worden gedragen door de toename van de uitvoer. Zowel de forse groei van de voor de Belgische bedrijven relevante uitvoermarkten als de depreciatie van de euro zou de uitvoer immers ondersteunen. Daarentegen zou de bijdrage van de binnenlandse vraag tot de bbp-groei in 2010 zeer beperkt blijven. In de loop van 2011 zou de binnenlandse vraag evenwel aan kracht winnen en de belangrijkste factor worden voor de bbp-groei. In het zog van de aantrekkende binnenlandse vraag zou ook de invoer sterker toenemen, waardoor de bijdrage van de netto-uitvoer tot de bbp-groei sterk terugloopt.

Nadat de ineensstorting van de wereldhandel in de tweede helft van 2008 het voornaamste kanaal voor de verspreiding van de economische crisis werd, vormt het daaropvolgende herstel van die handel de belangrijkste factor achter de aantrekkende economische bedrijvigheid sedert medio 2009. Verwacht wordt dat het herstel van de wereldhandel in 2010 en 2011 zou voortduren,

TABEL 3 ARBEIDSAANBOD EN -VRAAG
(voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens, jaargemiddelden, tenzij anders vermeld)

	2007	2008	2009	2010 r	2011 r
	(veranderingspercentages)				
Bbp	2,8	0,8	-3,0	1,3	1,7
Arbeidsvolume	1,9	1,3	-1,8	0,1	0,6
Binnenlandse werkgelegenheid in personen	1,6	1,9	-0,4	-0,3	0,0
	(veranderingen in duizenden personen)				
Binnenlandse werkgelegenheid	70,3	82,1	-16,4	-14,6	-1,3
<i>p.m. Verandering in de loop van het jaar⁽¹⁾</i>	80,9	64,2	-38,5	-12,9	8,2
Loontrekkenden	62,9	72,0	-20,4	-14,9	-2,3
waarvan conjunctuurgevoelige bedrijfstakken	49,0	48,7	-44,7	-35,2	-23,1
Zelfstandigen	7,4	10,1	4,0	0,3	1,0
Grensarbeiders	1,8	0,3	0,0	0,0	0,0
Nationale werkgelegenheid	72,1	82,5	-16,4	-14,6	-1,3
Niet-werkende werkzoekenden	-53,1	-25,7	50,4	39,6	37,6
<i>p.m. Verandering in de loop van het jaar⁽¹⁾</i>	-49,8	-4,9	59,6	42,7	24,5
Beroepsbevolking	19,0	56,7	34,1	25,0	36,3
<i>p.m. Geharmoniseerde activiteitsgraad⁽²⁾</i>	67,1	67,1	66,9	67,0	67,1
<i>Geharmoniseerde werkgelegenheidsgraad⁽²⁾</i>	62,0	62,4	61,6	61,1	60,8
<i>Geharmoniseerde werkloosheidsgraad⁽³⁾</i>	7,5	7,0	8,0	8,3	8,8

Bronnen: EC, INR, RVA, NBB.

(1) Verschillen tussen het vierde kwartaal van het bewuste jaar en het vierde kwartaal van het voorgaande jaar.

(2) In procenten van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar), niet voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

(3) In procenten van de beroepsbevolking (15-64 jaar), niet voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

zij het in een minder fors groeitempo. Nadat de voor de Belgische bedrijven relevante uitvoermarkten in 2009 met in reële termen 10,8% zijn gekrompen, zouden ze in 2010 met 7% en in 2011 met 4,2% groeien. Daarnaast wordt de uitvoer ook gestimuleerd door de depreciatie van de euro. Al met al zou de Belgische uitvoer opnieuw een positieve groei laten optekenen van 6,4% in 2010 en 4,3% in 2011.

Bij gebrek aan ondersteuning door de binnenlandse vraag zou de invoer in 2010 evenwel minder sterk toenemen, waardoor de netto-uitvoer dit jaar een positieve bijdrage van 1 procentpunt zou leveren tot de bbp-groei. Aangezien in 2011 ook de binnenlandse vraag begint aan te trekken, zou het groeitempo van de invoer minder sterk vertragen dan dat van de uitvoer, waardoor de bijdrage van de netto-uitvoer dat jaar heel wat lager zou uitkomen, namelijk op 0,4 procentpunt.

De binnenlandse vraag zou in 2010 vrij zwak blijven, maar in 2011 zouden alle componenten van die binnenlandse vraag opnieuw een positieve groei laten optekenen. De bedrijfsinvesteringen zouden in 2010 verder afnemen, met 1,5% in reële termen, na een zeer uitgesproken daling met 6,4% in 2009. In het eurogebied als geheel schroefden de ondernemingen hun investeringen in 2009 nog meer terug, namelijk met 14,1%. Als gevolg van de aanzienlijke verslechtering van de wereldwijde economische bedrijvigheid liep de bezettingsgraad van het productievermogen van de bedrijven drastisch terug. Volgens de kwartaalenquête bij de verwerkende nijverheid daalde de bezettingsgraad van de productiecapaciteit van 82,4% in het derde kwartaal van 2008 tot een historisch dieptepunt van 70,1% in het eerste kwartaal van 2009. Hoewel zich daarna een herstel aftekende, tot 77,2% in het eerste kwartaal van 2010, zou die resterende overcapaciteit nog een tijd blijven wegen op de investeringsneiging van de ondernemingen. De finale vraag zou in 2010 weliswaar opnieuw aantrekken, maar het groeitempo blijft lager dan tijdens de periode

TABEL 4 BBP EN VOORNAAMSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

(voor kalenderinvloeden gezuiverde volumegegevens; veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	2007	2008	2009	2010 r	2011 r
Consumptieve bestedingen van de particulieren	1,6	1,0	-1,7	0,6	1,2
Consumptieve bestedingen van de overheid	2,6	3,3	1,6	1,4	1,3
Bruto-investeringen in vaste activa	5,7	3,8	-4,2	-1,4	1,5
Woningen	-0,8	-1,6	-2,9	-1,3	-0,1
Overheid	3,6	3,4	11,7	-0,7	8,8
Ondernemingen	8,7	6,1	-6,4	-1,5	1,2
<i>p.m. Totaal van de finale binnenlandse bestedingen</i> ⁽¹⁾	2,7	2,2	-1,5	0,4	1,3
Voorraadwijziging ⁽¹⁾	0,1	-0,2	-1,5	-0,1	0,1
Netto-uitvoer van goederen en diensten ⁽¹⁾	0,2	-1,0	0,0	1,0	0,4
Uitvoer van goederen en diensten	4,4	1,4	-12,6	6,4	4,3
Invoer van goederen en diensten	4,4	2,7	-12,8	5,2	4,1
Bbp	2,8	0,8	-3,0	1,3	1,7

Bronnen: INR, NBB.

(1) Bijdrage tot de verandering van het bbp.

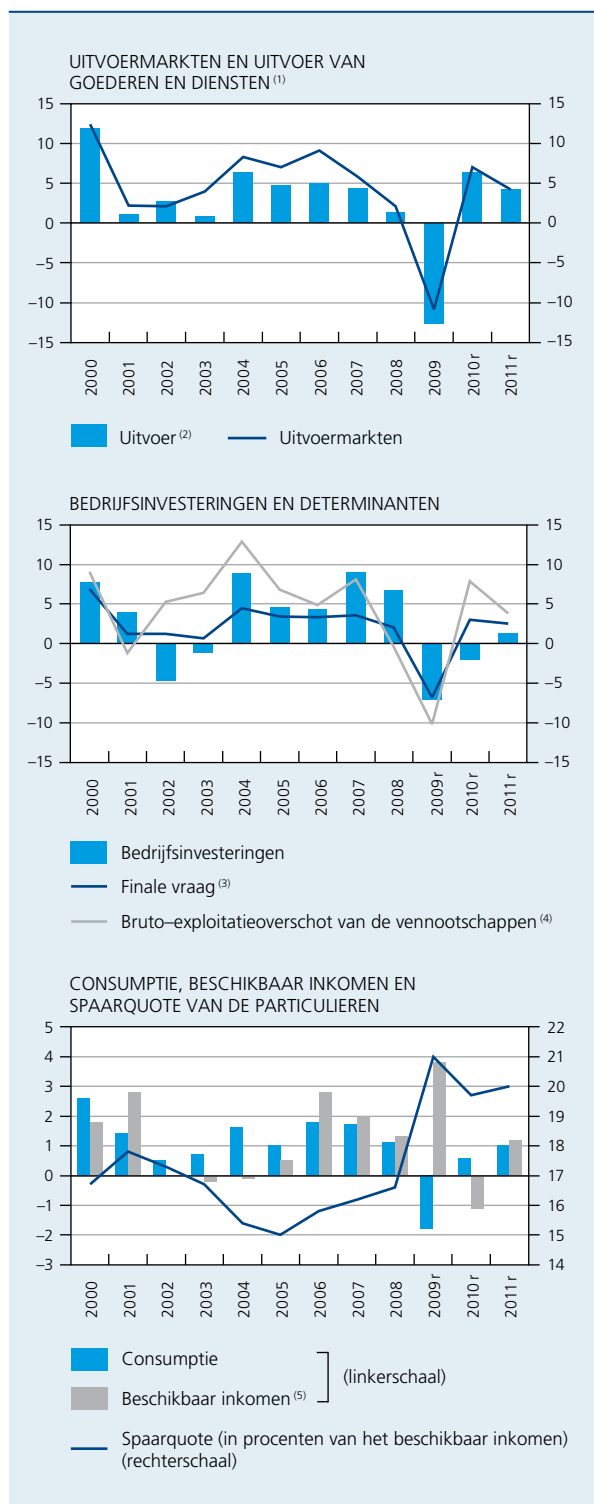
vóór de crisis, waardoor de overcapaciteit niet snel zou kunnen worden weggewerkt. Pas in 2011 zouden de bedrijfsinvesteringen weer toenemen, zij het slechts met 1,2 %. Wat de financiering van deze investeringen betreft, zijn er twee tegengestelde ontwikkelingen die elkaar deels compenseren. Enerzijds zou de geleidelijke stijging van de langetermijnrente de bedrijfsinvesteringen enigszins kunnen afremmen. Daar komt bovenop dat het nog niet duidelijk is in hoeverre de financiële sector vlot zal willen tegemoetkomen aan een stijgende vraag naar kredieten, aangezien de reorganisatie van zijn eigen activiteiten nog niet voltooid is. Anderzijds zou het bruto-exploitatietoerschoot van de vennootschappen, na de daling met 10,2 % in 2009, opnieuw toenemen in 2010 en 2011, met respectievelijk 7,9 % en 3,8 %, waardoor de bedrijven opnieuw meer interne middelen zouden kunnen genereren om hun investeringen te financieren. Die toename van het bruto-exploitatietoerschoot volgt zowel uit een stijging van het verkoopvolume – met ongeveer 2,5 % per jaar – als uit een verhoging van de bruto-exploitiemarge per verkochte eenheid. Tegen de achtergrond van een aantrekkelijke vraag zouden de verkoopprijzen in 2010 immers sneller stijgen dan de kosten per eenheid product, die gedrukt worden door het zeer matige verloop van de loonkosten. In verhouding tot het bbp zou die toename van het bruto-exploitatietoerschoot van de vennootschappen echter niet voldoende zijn om de daling van 2008 en 2009 volledig te compenseren.

De in 2007 begonnen vermindering van de investeringen in woningen, in reële termen, zou zich ook in 2010 en 2011 voortzetten, zij het in een trager tempo. Terwijl in 2009 nog een daling met 2,9 % werd opgetekend, zouden de particulieren daarna respectievelijk 1,3 % en 0,1 % minder dan het voorgaande jaar investeren in de bouw van nieuwe woningen of de verbouwing van bestaande woningen. De belangrijkste reden voor deze ontwikkelingen ligt in het verwachte ongunstige verloop van het reëel beschikbaar inkomen van de particulieren. De verder oplopende werkloosheidsgraad, de reële loonmatiging en de toenemende inflatie wegen op het vertrouwen en op het beschikbaar inkomen van de particulieren, wat hen ervan weerhoudt om belangrijke uitgaven te doen, zoals de bouw of renovatie van een woning. Daarnaast zou ook de hypothecaire rente geleidelijk stijgen, als de banken de verwachte toename van de langetermijnrente zouden doorberekenen aan hun cliënten, terwijl ze hun kredietverlening zouden kunnen beperken als reactie op de balansproblemen waar ze zelf nog mee kampen. Tot slot zouden ook de gematigde prijsontwikkelingen op de secundaire woningmarkt bijdragen tot de beperkte investeringsneiging van de particulieren.

In 2009 vertoonde de particuliere consumptie een ongevoond sterke inkrimping met 1,7 % in reële termen. Deze daling moet worden gezien tegen de achtergrond van de uitzonderlijk grote onzekerheid op het hoogtepunt van de economische en financiële crisis. De negatieve vooruitzichten voor de arbeidsmarkt en derhalve voor de

GRAFIEK 4 VOORNAAMSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

(niet voor kalenderinvloeden gezuiverde volumegegevens, veranderingpercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

Bronnen: ECB, INR, NBB.

(1) Seizoengezuiverde gegevens.

(2) Voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

(3) Ongerekend de voorraadwijziging.

(4) Gegevens naar waarde.

(5) Gegevens gedeïflecteerd aan de hand van de deflator van de consumptieve bestedingen van de particulieren.

toekomstige bezoldigingen, het aanzienlijke financieel-vermogensverlies en de verslechterende overheidsfinanciën hebben de particulieren er ongetwijfeld toe gebracht bepaalde grote aankopen uit te stellen. In 2010 zou de particuliere consumptie weliswaar niet verder teruglopen, maar de stijging zou beperkt blijven tot 0,6%. Dit is vooral het gevolg van de verwachte daling van het reëel beschikbaar inkomen. In 2009 was het reëel beschikbaar inkomen van de particulieren sterk gestegen als gevolg van een aantal tijdelijke overheidsmaatregelen om het nettobedrag van de betaalde personenbelasting te verlagen, en omdat de particulieren profijt konden trekken van het feit dat de indexering van de lonen en de sociale uitkeringen een stuk hoger lag dan de uitholling van de koopkracht door de afnemende inflatie. Aangezien de overheid die maatregelen heeft teruggedraaid en omdat de indexering van de lonen en de sociale uitkeringen heel wat beperkter zou zijn dan de oplopende inflatie, zou het reëel beschikbaar inkomen in 2010 met 1,1% afnemen. Daarnaast draagt ook de (reële) loonmatiging bij tot een lagere groei van het beschikbaar inkomen, ook al helpt ze de werkgelegenheid in stand houden. De spaarquote zou in 2010 weliswaar teruglopen ten opzichte van 2009, maar zou met ongeveer 20% van het beschikbaar inkomen van de particulieren nog ver boven het peil van vóór de crisis blijven. De inkomensvooruitzichten van de particulieren blijven immers onzeker tegen de achtergrond van de verslechtering van de arbeidsmarkt en de overheidsfinanciën als gevolg van de recessie. In 2011 zou de consumptie verder aantrekken, ondersteund door een stijging van het beschikbaar inkomen en een meer ontspannen situatie op de arbeidsmarkt. Hoewel verwacht wordt dat de reële loonmatiging in 2011 zal aanhouden, zou het reëel beschikbaar inkomen opnieuw toenemen, namelijk met 1,2%.

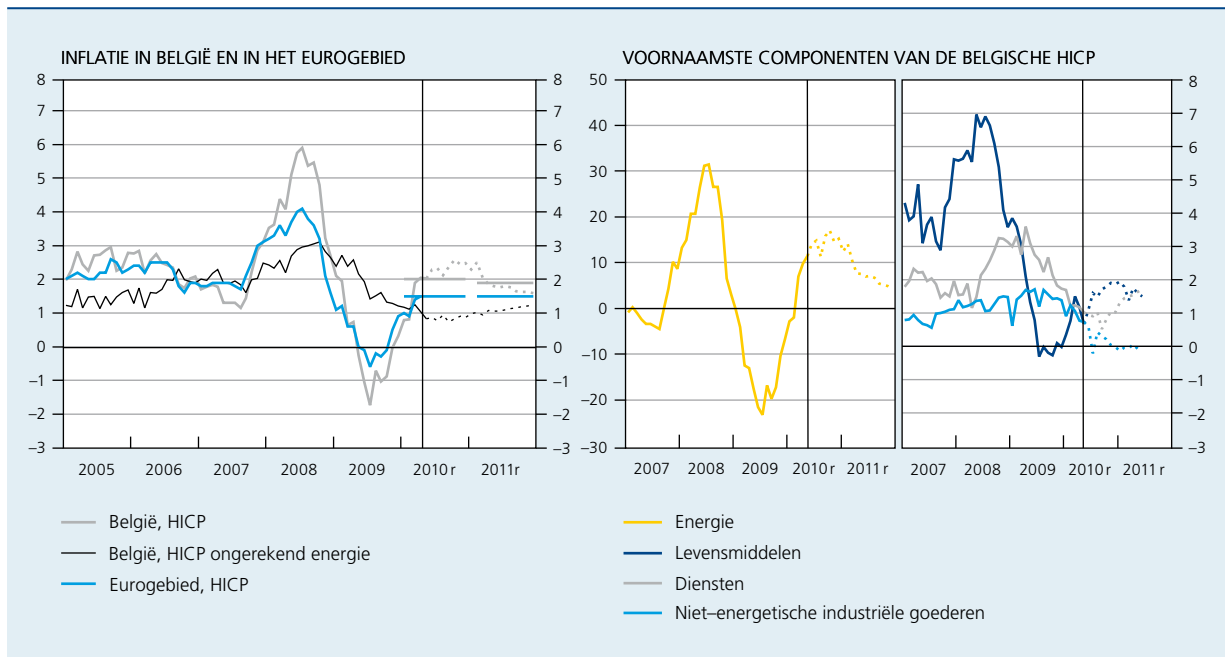
In tegenstelling tot het verloop van de bestedingen van de private sector, zou de toename van de consumptieve bestedingen van de overheid licht vertragen, van 1,6% in 2009 tot 1,4% in 2010 en 1,3% in 2011. De overheidsinvesteringen, van hun kant, zouden in 2010 licht teruglopen, na de forse toename met 11,7% in 2009. In 2011 zouden ze opnieuw sterk stijgen, met 8,8%, in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2012, in overeenstemming met de electorale cyclus die de overheidsinvesteringen doorgaans vertonen.

4. Prijzen en kosten

Na in juli 2009 een negatieve piek van -1,7% te hebben bereikt als gevolg van de scherp gedaalde prijsnoteringen voor aardolie, werd de inflatie van de consumptieprijzen vanaf december opnieuw positief en

GRAFIEK 5 INFLATIE

(HICP, veranderingspercentages t.o.v. de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar)

Bronnen: EC, ECB, NBB.

tijdens de daaropvolgende maanden bleef ze toenemen. Aanvankelijk was dat het gevolg van het verdwijnen van de basiseffecten die samenhangen met het prijsverloop van ruwe aardolie; de afgelopen maanden nam de inflatie nog sterker toe door de nieuwe stijging van de grondstoffenprijzen op de internationale markten, samen met de depreciatie van de euro ten opzichte van de dollar. In april 2010 bedroeg de inflatie, gemeten aan de hand van de HICP, 2 %.

Volgens de in het kader van deze oefening gehanteerde hypothesen, zou de opwaartse tendens van de noteringen in 2010 en 2011 aanhouden, zij het minder snel dan aan het begin van dit jaar. Gemiddeld over het jaar beschouwd, zouden ze stijgen van \$ 61,9 per vat aardolie van het Brent-type in 2009 tot \$ 79,5 in 2010 en \$ 83,7 in 2011 (respectievelijk € 61,5 en € 66,7 in 2010 en 2011), met name als gevolg van de opleving van de vraag uit de opkomende landen. Die beweging verklaart grotendeels de versnelling van de totale inflatie, die zou oplopen van 0 % in 2009 tot 2 % in 2010 en 1,9 % in 2011. Aangezien de Belgische inflatie sterker reageert op bewegingen van de internationale aardolieprijzen, liggen de projecties voor die twee jaar respectievelijk 0,5 en 0,3 procentpunt hoger dan die voor het eurogebied. De gezondheidsindex, van zijn kant, zou in 2010 stijgen met 1,3 % en in 2011 met 1,7 %, tegen in 2009 met 0,6 %.

De inflatie ongerekend energie zou daarentegen beduidend afnemen van gemiddeld 1,9 % in 2009 tot 0,9 % in 2010. Deze beweging, die in de loop van 2009 inzette, is het gevolg van zowel de niet-energetische industriële goederen als de diensten. Aan het einde van het jaar en in 2011 wordt evenwel een geleidelijke versnelling van de inflatie ongerekend energie verwacht, door de geleidelijke verbetering van de conjunctuur, maar ook door de effecten van de depreciatie van de euro.

Vooral de verwachte stijging van de invoerdeflator met 2,8 % in 2010 en vervolgens met 2,4 % in 2011, na een daling met 6,6 % in 2009, zou leiden tot een geleidelijke toename van de prijzen van niet-energetische industriële goederen. Het verloop van de dienstenprijzen, van zijn kant, wordt grotendeels beïnvloed door de bewegingen van de loonkosten per eenheid product in de private sector. Na in 2009 met 4,6 % te zijn gestegen, zouden deze laatste in 2010 nagenoeg stabiel blijven om vervolgens in 2011 met 0,8 % in beperkte mate toe te nemen.

De forse versnelling van de loonkosten per eenheid product in 2009 en de uitgesproken vertraging ervan in 2010 zijn grotendeels het gevolg van het conjunctuurprofiel van de arbeidsproductiviteit. Terwijl de ondernemingen de inkrimping van de productie in 2009 niet volledig afwentelden op het arbeidsvolume, wat leidde tot een aanzienlijke

TABEL 5 INDICATOREN VAN PRIJZEN EN KOSTEN

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	2007	2008	2009	2010 r	2011 r
HICP	1,8	4,5	0,0	2,0	1,9
Gezondheidsindex	1,8	4,2	0,6	1,3	1,7
Onderliggende inflatietendens ⁽¹⁾	1,9	2,7	2,0	0,8	1,0
Bbp-deflator	2,3	1,8	0,9	1,6	1,5
Loonkosten in de private sector:					
Loonkosten per gewerkt uur	3,4	3,4	3,4	0,9	1,7
Sociale bijdragen van werkgevers ⁽²⁾	0,5	-0,3	0,6	0,6	0,1
Brutolonen	2,9	3,7	2,8	0,3	1,6
waarvan indexeringen	1,6	2,9	2,5	0,5	1,8
Arbeidsproductiviteit ⁽³⁾	1,3	-0,1	-1,1	1,0	0,9
Loonkosten per eenheid product	2,0	3,4	4,6	-0,1	0,8

Bronnen: EC; ADSEI; FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg; INR; NBB.

(1) Gemeten aan de hand van de HICP, ongerekend de niet-bewerkte levensmiddelen en de energiedragers.

(2) Bijdrage tot de verandering van de loonkosten ingevolge de wijzigingen in de impliciete bijdragevoeten, procentpunten.

(3) Toegevoegde waarde naar volume per uur dat loontrekkenden en zelfstandigen hebben gewerkt.

vermindering van de productiviteit per uur met 1,1%, zouden ze de aantrekkelijke bedrijvigheid immers moeten aanwenden om de factor arbeid opnieuw doelmatiger te benutten. Zo zou de arbeidsproductiviteit per uur in 2010 en 2011 met ongeveer 1% toenemen, een groeitempo dat echter ietwat trager blijft dan het gemiddelde van 1,2% dat werd opgetekend tussen 2004 en 2008.

Ook het verloop van de uurloonkosten in de private sector zou moeten bijdragen tot de forse vertraging, tussen 2009 en 2010, van de loonkosten per eenheid product, aangezien de stijging van die kosten zou teruglopen van 3,4% tot 0,9%. Die ontwikkeling komt voornamelijk overeen met het verwachte effect van de indexering, die met enige vertraging wordt beïnvloed door de versnelling van de inflatie gemeten aan de hand van de gezondheidsindex in 2008 en, vervolgens, door de beduidende vertraging ervan het daaropvolgende jaar. De toename van de loonkosten in reële termen, afgezien van de indexering, zou beperkt blijven omdat de bepalingen van het centraal akkoord enkel voorzagen in de mogelijkheid om in 2009 en 2010 niet-recurrente premies toe te kennen van respectievelijk € 125 en € 250. Tevens hebben twee effecten, die allebei verband houden met de verslechtering van het economisch klimaat, in 2009 en 2010 in tegengestelde richting gewerkt. Enerzijds was de variabele verloning beperkt vanwege de verslechtering van de resultaten van de ondernemingen. Anderzijds kwam het gestegen banenverlies tot uiting in een toename van de door de werkgevers uitgekeerde ontslagvergoedingen.

De voor 2011 gehanteerde hypothese van een toename van de uurloonkosten in de private sector met 1,7% stemt voornamelijk overeen met het verwachte effect van de indexering. Het betreft meer bepaald een technische hypothese, die geenszins vooruitloopt op het resultaat van de komende loononderhandelingen voor de periode 2011-2012.

5. Overheidsfinanciën

5.1 Financieringssaldo

De financiële en economische crisis heeft in vrijwel alle geavanceerde economieën geleid tot fors opgelopen begrotingstekorten. Ook in België was dit het geval. Volgens voorlopige gegevens die het INR in maart 2010 heeft gepubliceerd, heeft de Belgische overheid in 2009 een tekort van 6% bbp laten optekenen. Tegen de eerder in dit artikel beschreven macro-economische achtergrond zouden de rekeningen van de overheid in 2010 en 2011 opnieuw tekorten te zien geven van respectievelijk 5,0 en 5,3% bbp.

De verbetering van het financieringssaldo in 2010 is in hoge mate toe te schrijven aan het wegvallen van eenmalige factoren die in 2009 een ongunstige weerslag hadden op de overheidsfinanciën. Zo versnelde de federale overheid vorig jaar de inkohieringen van de

TABEL 6 OVERHEIDSREKENINGEN ⁽¹⁾
(in procenten bbp)

	2007	2008	2009	2010 r	2011 r
Ontvangsten	48,2	48,8	48,3	48,8	49,0
Fiscale en parafiscale ontvangsten	43,3	43,7	43,0	43,3	43,2
Overige	4,9	5,1	5,3	5,5	5,8
Primaire uitgaven	44,5	46,2	50,6	50,2	50,7
Primair saldo	3,6	2,6	-2,3	-1,4	-1,7
Rentelasten	3,8	3,8	3,7	3,6	3,7
Financieringsbehoefte (-) of -vermogen	-0,2	-1,2	-6,0	-5,0	-5,3
<i>p.m. Effect van niet-recurrente factoren</i>	-0,1	0,0	-0,9	0,0	0,0

Bronnen: INR, NBB.

(1) Volgens de methodologie die wordt gebruikt in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten.

personenbelasting, waardoor het bedrag van de terugbetalingen aan de huishoudens fors steeg. Daarnaast liepen de primaire uitgaven in 2009 op als gevolg van twee rechtszaken waarbij de Belgische overheid werd veroordeeld tot het terugbetalen van aanzienlijke sommen aan belastingen die in het verleden onterecht werden geïnd bij sommige vennootschappen die dividenden ontvangen van dochtervennootschappen, enerzijds, en bij gehuwde werklozen, anderzijds.

De rentelasten blijven over de projectieperiode vrij stabiel dankzij de lage rentetarieven. De overheidsschuld zou weliswaar verder oplopen, maar de invloed daarvan op de rentelasten zou vrijwel integraal worden geneutraliseerd door de daling van de impliciete rentevoet op deze schuld.

Er zij opgemerkt dat bij deze projecties enkel rekening is gehouden met de reeds aangekondigde en voldoende gepreciseerde begrotingsmaatregelen. De invloed van de nog te nemen maatregelen, onder meer bij de opmaak van de begrotingen voor 2011, is er nog niet in verwerkt. In het stabiliteitsprogramma van januari 2010 wordt uitgegaan van een tekort van 4,8% bbp in 2010, dat zou worden teruggedrongen tot 4,1% bbp in 2011 en verder tot 3% bbp in 2012 om vervolgens terug te keren naar een situatie van evenwicht in 2015.

5.2 Ontvangsten

Na de daling in 2009 zouden de overheidsontvangsten, uitgedrukt in verhouding tot het bbp, met 0,6% bbp toenemen in 2010 en met 0,2% bbp in 2011.

De over de projectieperiode verwachte daling van het aandeel van de inkomens uit arbeid, die relatief zwaar worden belast, heeft nochtans een negatieve impact op het verloop van de fiscale en parafiscale ontvangsten in verhouding tot het bbp. Daarentegen wordt de ontvangstenratio in 2010 opgedreven door het verdwijnen van de reeds vermelde negatieve impact die de versnelling van het inkohieringstempo van de personenbelasting

TABEL 7 STRUCTURELE MAATREGELEN
INZAKE OVERHEIDSONTVANGSTEN

(in € miljoen, tenzij anders vermeld;
veranderingen t.o.v. het voorgaande jaar)

	2010 r	2011 r
Belastingen	627	-27
waarvan:		
Belastingkorting Vlaams Gewest ⁽¹⁾ ..	432	-150
Aftrek hypothecaire lasten voor de eigen woning	-208	0
Fiscaal gunstige loonsverhogingen ..	-113	0
Vennootschapsbelasting	403	0
Accijnzen op benzine en diesel	229	120
Btw-verlaging horeca	-255	0
Socialezekerheidsbijdragen	-70	0
Totaal	557	-27
<i>p.m. Procenten bbp</i>	<i>0,2</i>	<i>0,0</i>

Bronnen: Begrotingsdocumenten, FOD Financiën, RSZ.

(1) Het deel van de over het inkomensjaar 2009 toegekende belastingkorting van het Vlaams Gewest voor de zelfstandigen wordt pas aangerekend op het tijdstip van de inkohiering van de belasting, namelijk 2011.

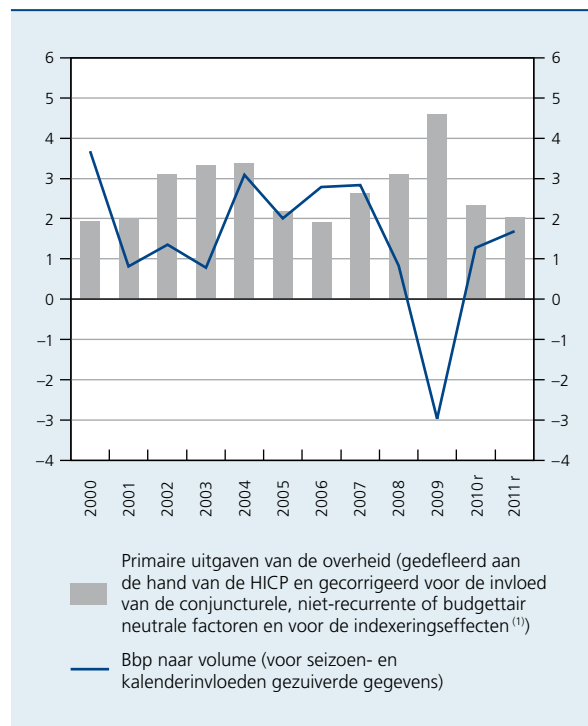
in 2009 uitvoerende op de ontvangsten in dat jaar. Daarnaast is de stijging van de ontvangstenratio in 2010 een gevolg van structurele maatregelen. Zo worden de heffingen op arbeid verhoogd door de beperking van de forfaitaire vermindering voor inwoners van het Vlaams Gewest, maar dat effect wordt deels gecompenseerd door de impact van de fiscaal gunstige loonsverhogingen van maximaal € 250 per persoon die werden afgesproken in het centraal akkoord, en de impact van de in 2005 ten uitvoer gelegde hervorming van het systeem van aftrek van de hypothecaire lasten voor de eigen woning. Voorts worden de heffingen op vennootschappen verhoogd door de verstrenging van de voorwaarden voor de aftrek van de definitief belaste inkomens, de aanpassing van de percentages van de aftrekbaarheid van kosten verbonden aan bedrijfswagens en brandstoffen, en de beperking van het percentage voor de berekening van de belastingaftrek voor risicokapitaal. Voor de heffingen op goederen en diensten wordt de opbrengst van de verhoging van de accijnzen op diesel gecompenseerd door de verlaging van het btw-tarief van 21 naar 12% op maaltijden in de horeca. In 2011 hebben de momenteel reeds besliste maatregelen nauwelijks invloed op de fiscale en parafiscale ontvangsten.

De niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten zouden over de projectieperiode stijgen als gevolg van hogere betalingen die financiële instellingen zouden doen in de vorm van vergoedingen voor de overheidssteun tijdens de financiële crisis en de nieuwe heffing in het kader van de depositobeschermingsregeling.

5.3 Primaire uitgaven

De primaire uitgaven zijn in 2009 zeer sterk toegenomen in verhouding tot een plots teruggefallen bbp. Deze uitgavenratio zou in 2010 enigszins teruglopen, maar in 2011 opnieuw stijgen. Naar volume gemeten, zouden de primaire uitgaven in 2010 nagenoeg stabiel blijven en in 2011 met 2,2% toenemen. Het verloop van deze uitgaven wordt in 2010 gunstig beïnvloed doordat de lonen en de sociale uitkeringen dit jaar niet worden geïndexeerd en door rechterlijke beslissingen die de uitgaven in 2009 fors opdreven. Het ondervindt daarentegen de weerslag van de stijging van de werkloosheidsuitgaven als gevolg van de conjunctuurverslechtering. Gecorrigeerd voor de invloed van de niet-recurrente of conjuncturele factoren en voor de indexerings-effecten, zouden de primaire uitgaven in 2010 en 2011 met respectievelijk 2,3 en 2% toenemen, nog steeds flink meer dan het trendmatige bbp.

GRAFIEK 6 PRIMAIRE UITGAVEN VAN DE OVERHEID EN BBP
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)

Bronnen: INR, FOD Financiën, NBB.

(1) Effect dat voortvloeit uit het verschil tussen, enerzijds, de effectieve indexering van de bezoldigingen van het overheidspersoneel en de sociale uitkeringen en, anderzijds, de stijging van de HICP.

De – aldus gecorrigeerde – verwachte uitgavengroei voor 2010 is het gevolg van uiteenlopende ontwikkelingen in de deelsectoren van de overheid. Voor de federale overheid zou de groei gematigder uitvallen dan tijdens de drie voorgaande jaren, maar hij zou robuust blijven. Een van de stuwende krachten achter deze groei, namelijk een uitbreiding van sommige maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid, zoals de algemene verlaging van de bedrijfsvoorheffing, die overeenkomstig het ESR95 wordt geboekt als een subsidie, zou nog meer dan in 2009 de stijging van de primaire uitgaven in de hand werken. Tegelijkertijd zou de toename van de socialezekerheidsuitgaven geleidelijk vertragen tot een tempo dat onder het gemiddelde ligt van de afgelopen tien jaar. De belangrijkste categorieën van sociale uitgaven zouden minder sterk stijgen dan in 2009, maar sommige, zoals de gezondheidszorg of de werkloosheidsuitkeringen, zouden fors blijven toenemen. Enkele daarvan zouden nog steeds worden beïnvloed door, onder meer, een reeks welvaartsaanpassingen. Voor de gemeenschappen en gewesten, alsook voor de lokale overheid, zouden de uitgaven in vrij geringe mate toenemen.

Vooruitblikkend naar 2011, zou de gecorrigeerde reële groei van de primaire uitgaven van de federale overheid relatief gematigd zijn, onder meer doordat de bedragen voor de maatregelen ter verlaging van de bedrijfsvoorheffing vrijwel stabiel zouden blijven. De projecties voor de socialezekerheidsuitgaven houden rekening met een aantal maatregelen ter verhoging van de sociale uitkeringen die de uitgaven voor de sociale zekerheid zullen verzwaren, zij het minder dan in 2010. In tegenstelling tot deze eerste twee deelsectoren, beschikken de gemeenschappen en gewesten nog niet over een begroting voor 2011, zodat de projecties grotendeels op de in het verleden opgetekende ontwikkelingen berusten. De uitgaven van de lokale overheid zouden relatief sterk toenemen, als gevolg van aanzienlijke investeringen in het jaar dat voorafgaat aan verkiezingen op dit beleidsniveau.

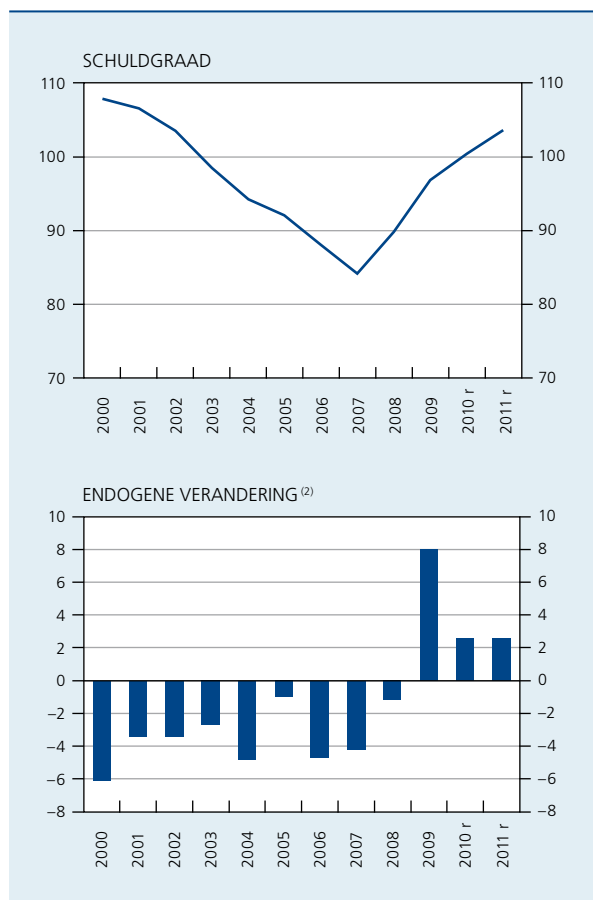
5.4 Schuld

Tussen 1993 – toen de overheidsschuld een hoogtepunt bereikte van 134,1 % bbp – en 2007 is de schuldgraad van de gezamenlijke overheid onafgebroken gedaald met gemiddeld 3,6 procentpunt per jaar, vooral onder de impuls van endogene factoren zoals het primaire overschot, de daling van de impliciete rente en de groei van de economie. Eind 2007 beliep hij nog 84,2 % bbp.

In 2008 nam de overheidsschuld opnieuw toe als gevolg van de kapitaalinjecties en de kredieten die aan de financiële instellingen werden toegekend tegen de achtergrond van de crisis in deze sector. Aan het einde van dat jaar beliep de overheidsschuld reeds 89,8 % bbp. In 2009 steeg de schuld verder, zodat de Belgische overheidsschuld aan het einde van dat jaar 96,8 % bbp beliep. Die toename van de schuld met 7 procentpunt was uitsluitend toe te schrijven aan endogene factoren als gevolg van de daling van het bbp in nominale termen, in combinatie met de aanzienlijke verslechtering van het primair overschot.

In 2010 en 2011 zou de endogene stijging van de schuld zich voortzetten, zij het in een minder krachtig tempo dan in 2009, aangezien de economische bedrijvigheid opnieuw zou aantrekken en het primair saldo enigszins zou verbeteren. Daarnaast zou de brutoschuld stijgen als gevolg van de door de federale overheid aan Griekenland verstrekte leningen in het licht van de crisis in dat land. Zo zou de schuldgraad in 2010 toenemen tot iets meer dan 100 % bbp. In 2011 zou hij verder oplopen tot 103,1 % bbp.

GRAFIEK 7 VERLOOP VAN DE OVERHEIDSSCHULD ⁽¹⁾
(in procenten bbp)

(1) Geconsolideerde brutoschuld van de gezamenlijke overheid.

(2) De endogene verandering van de overheidsschuld toont de schulddynamiek ongerekend de impact van operaties die de schuld beïnvloeden zonder gevolgen te hebben voor het financieringssaldo.

6. Beoordeling van de risicofactoren

Net zoals het eurogebied en, ruimer beschouwd, de wereldeconomie, is België omstreeks medio 2009 uit de recessie geklommen. Sedertdien is het herstel iets krachtiger geweest dan verwacht, onder invloed van de dynamiek van de opkomende landen en als gevolg van de budgettaire en monetaire steunmaatregelen. Dit verklaart waarom de voor 2010 verwachte bbp-groei licht opwaarts is bijgesteld, van 1% in de projecties van december 2009 tot 1,3% in de nieuwe projecties. De projecties van de Bank inzake groei liggen in de buurt van die van de andere voorspellers, zowel voor 2010 als voor 2011. Voor de inflatie zijn de resultaten van de Bank hoger vanwege de recente stijging van de aardolieprijzenoteringen en de depreciatie van de euro. Wat het begrotingssaldo van de overheid betreft, ligt het door de Bank voorspelde tekort van 5,3 % bbp in 2011 boven dat van het IMF of de OESO; dat komt doordat deze laatste twee instellingen impliciet rekening houden met extra consolidatiemaatregelen, bovenop die welke reeds door de regeringen werden genomen.

TABEL 8 VERGELIJKING VAN DE VOORUITZICHTEN VOOR BELGIË
(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	Bbp naar volume		Inflatie ⁽¹⁾		Begrotingsaldo ⁽²⁾		Publicatiedatum
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	
NBB – Voorjaar 2010	1,3	1,7	2,0	1,9	-5,0	-5,3	juni 2010
<i>p.m. Najaar 2009</i>	1,0	-	1,6	-	-5,4	-	december 2009
Federaal Planbureau (FPB)	1,4	1,7	1,8	1,7	-4,7	-5,1	mei 2010
IMF	1,2	1,3	1,6	1,5	-5,1	-4,4	april 2010
EC	1,3	1,6	1,6	1,6	-5,0	-5,0	mei 2010
OESO	1,4	1,9	1,8	1,4	-4,9	-4,2	mei 2010
<i>p.m. Realisaties 2009</i>	-3,0		0,0		-6,0		

(1) HICP, behalve het FPB: deflator van de consumptieve bestedingen van de particulieren.
(2) In procenten bbp.

Hoewel alle voorspellers verwachten dat het herstel zich zal voortzetten, blijven de geavanceerde economieën de effecten ondervinden van de economische en financiële crisis. Het basisscenario waar reeds verschillende maanden wordt van uitgegaan en waarbij de binnenlandse vraag – en dus ook de bedrijvigheid – langzaam aantrekt, blijft het meest waarschijnlijk als gevolg van de aanpassingen die in de verschillende sectoren noodzakelijk zijn. De productie blijft immers kampen met overtollige capaciteit, zowel wat kapitaal als wat arbeid betreft, zodat het herstel van de investeringen en de werkgelegenheid nog op zich zou laten wachten. Bovendien moeten de financiële instellingen de reorganisatie van hun activiteiten en hun balans voortzetten, wat de kredietverstrekking zou kunnen afremmen.

Dit scenario van een langzaam herstel geldt voor de meeste Europese economieën en is dus niet specifiek voor België. Integendeel, doordat er geen grote onevenwichtigheden waren op het vlak van de buitenlandse handel, de schuldgraad van de binnenlandse sectoren of de vastgoedmarkt, was de omvang van de recessie in België in 2008-2009 iets geringer dan in het eurogebied en zou de groei er in 2010 en 2011 iets hoger liggen. Het saldo van de lopende rekening van de betalingsbalans van de Belgische economie is immers nog steeds significant positief, hoewel het minder groot is dan aan het begin van de jaren 2000: volgens de projecties zou het in 2010 en 2011 respectievelijk 1,8 en 1,7 % bbp belopen. Mettertijd heeft dit positieve saldo aanleiding gegeven tot de vorming van netto financiële activa tegenover de rest van de wereld. Als gevolg van behoedzamer praktijken dan in andere landen, onder meer inzake hypothecaire kredieten, is

de schuldgraad van de huishoudens eveneens lager dan gemiddeld beschouwd in het eurogebied, terwijl de financiële structuur van de ondernemingen is versterkt. Gelet op de economische en financiële openheid van de economie, zou België evenwel niet ontsnappen aan risico's die zich in het buitenland zouden voordoen.

In dat verband weerspiegelen de aanzienlijke spanningen die sedert april 2010 op de markten voor overheidsobligaties tot uiting komen, de moeilijke uitweg uit de crisis wat de overheidsfinanciën betreft. Hoewel de stijging van het overheidstekort en de overheidsschuld in de meeste landen een onvermijdelijk gevolg is van de overheidsmaatregelen ter ondersteuning van de financiële sector en de economie, brengt ze de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn in gevaar. Tegen die achtergrond zouden de in een toenemend aantal landen aangekondigde consolidatiemaatregelen het – nog broze – herstel tijdelijk kunnen afremmen, maar het ontbreken van duidelijke consolidatievooruitzichten zou kunnen leiden tot een stijging van de rente, zoals onlangs het geval was in Griekenland, en zou de huishoudens er kunnen toe aanzetten hun spaarquote te verhogen als reactie op de onzekerheid over hun toekomstig inkomen.

De economische vooruitzichten voor het eurogebied en België blijven dus met zeer veel onzekerheid omgeven en de risico's, indien ze worden bewaarheid, zouden veeleer een negatieve invloed hebben op de bedrijvigheid en de vraag. Dat zou een rem zetten op de inflatie, maar door de veralgemening van het opwaartse effect van de energiecomponent of de depreciatie van de euro zou de inflatie ook kunnen worden aangewakkerd tot boven het

niveau waar in de projecties wordt van uitgegaan. Daarom dient het vermogen van de Belgische economie om profijt te trekken van het herstel en het hoofd te bieden aan het grillige verloop ervan, te worden gevrijwaard door een stabiel macro-economisch kader te creëren. Een dergelijk kader zou onder meer moeten berusten op een houdbaar traject van de overheidsfinanciën op lange termijn en een gematigd verloop van de loonkosten, overeenkomstig de ontwikkelingen bij de belangrijkste handelspartners. Terzelfder tijd moet het groeipotentieel van de productiviteit en van de werkgelegenheid worden versterkt, niet alleen om de economie beter te wapenen tegen conjunctuurschokken, maar ook om haar voor te bereiden op de uitdagingen die zich in de verdere toekomst aandienen.

Bijlage

PROJECTIES VOOR DE BELGISCHE ECONOMIE: SYNTHESE VAN DE BELANGRIJKSTE RESULTATEN

(veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld)

	2007	2008	2009	2010 r	2011 r
Groei (voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens)					
Bbp naar volume	2,8	0,8	-3,0	1,3	1,7
Bijdragen tot de groei:					
Binnenlandse bestedingen, ongerekend de voorraadwijziging ..	2,6	2,1	-1,5	0,4	1,2
Netto-uitvoer van goederen en diensten	0,2	-1,0	0,0	1,0	0,4
Voorraadwijziging	0,1	-0,2	-1,5	-0,1	0,1
Prijzen en kosten					
Geharmoniseerde consumptieprijsindex	1,8	4,5	0,0	2,0	1,9
Gezondheidsindex	1,8	4,2	0,6	1,3	1,7
Bbp-deflator	2,3	1,8	0,9	1,6	1,5
Ruilvoet	0,3	-2,2	2,6	0,3	-0,5
Loonkosten per eenheid product in de private sector	2,0	3,4	4,6	-0,1	0,8
Uurloonkosten in de private sector	3,4	3,4	3,4	0,9	1,7
Productiviteit per arbeidsuur in de private sector	1,3	-0,1	-1,1	1,0	0,9
Arbeidsmarkt					
Binnenlandse werkgelegenheid (gemiddelde jaar-op-jaar verandering, in duizenden personen)	70,3	82,1	-16,4	-14,6	-1,3
<i>p.m. Verandering in de loop van het jaar, in duizenden personen⁽¹⁾</i>	80,9	64,2	-38,5	-12,9	8,2
Totaal arbeidsvolume ⁽²⁾	1,9	1,3	-1,8	0,1	0,6
Geharmoniseerde werkloosheidsgraad ⁽³⁾ (in % van de beroepsbevolking)	7,5	7,0	8,0	8,3	8,8
Inkomens					
Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	2,0	1,3	3,8	-1,1	1,2
Spaarquote van de particulieren (in % van het beschikbaar inkomen)	16,2	16,6	21,0	19,7	20,0
Overheidsfinanciën⁽⁴⁾					
Financieringssaldo (in % bbp)	-0,2	-1,2	-6,0	-5,0	-5,3
Primair saldo (in % bbp)	3,6	2,6	-2,3	-1,4	-1,7
Overheidsschuld (in % bbp)	84,2	89,8	96,8	100,2	103,1
Lopende rekening (volgens de betalingsbalans, in % bbp) ...	1,6	-2,9	0,5	1,8	1,7

Bronnen: EC, ADSEI, INR, NBB.

(1) Verschillen tussen het vierde kwartaal van het bewuste jaar en het vierde kwartaal van het voorgaande jaar.

(2) Totaal aantal gewerkte uren in de economie.

(3) Niet voor kalenderinvloeden gezuiverde gegevens.

(4) Volgens de in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten (EDP) gebruikte methodologie.

Nationale Bank van België
Naamloze vennootschap
RPR Brussel – Ondernemingsnummer : 0203.201.340
Maatschappelijke zetel : de Berlaimontlaan 14 – BE-1000 Brussel
www.nbb.be

Verantwoordelijke uitgever

Jan Smets

Directeur

Nationale Bank van België
de Berlaimontlaan 14 – BE-1000 Brussel

Contactpersoon voor het Tijdschrift

Philippe Quintin

Chef van het departement Communicatie en secretariaat

Tel. +32 2 221 22 41 – Fax +32 2 221 30 91
philippe.quintin@nbb.be

© Illustraties: Nationale Bank van België

Omslag en opmaak: NBB TS – Prepress & Image

Gepubliceerd in juni 2010

